

УДК 343.41

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1477230>**М.В. ФОМЕНКО,**

викладач кафедри кримінального права і кримінології Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, м. Харків, Україна;

e-mail: fomenkomarina84@gmail.com;ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6606-5769>

ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗАКОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК, ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ, ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ІЗ СУМІЖНИМИ СКЛАДАМИ ЗЛОЧИНІВ

M.V. FOMENKO,

Lecturer, Chair of Criminal Law and Criminology, Kharkiv National University of Internal Affairs,

Ph.D. in Law, Kharkiv, Ukraine; e-mail: fomenkomarina84@gmail.com;ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6606-5769>

ON THE ISSUE OF DELIMITATION OF PRECLUSION OF LEGAL ACTIVITIES OF LABOUR UNIONS, POLITICAL PARTIES, NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATION AND RELATED CORPORA DELICTI

Постановка проблеми

Частина 1 ст.2 Міжнародного пакту ООН про громадянські і політичні права від 16.12.1966 року встановлює, що кожна людина має право на свободу асоціації з іншими, включаючи право створювати профспілки і вступати до них для захисту своїх інтересів. Ст.26 окремо встановлює, що всякого роду дискримінація повинна бути заборонена законом і закон повинен гарантувати всім особам рівний і ефективний захист проти дискримінації [1]. Досліджуючи питання реалізації, закріплених у Пакті прав, науковець Христина Еш (Kristina Ash) зазначає, що для досягнення цієї мети Пакт передбачає 27 статей, які надають людям з усього світу різні громадянські і політичні права незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших поглядів, національного або соціального походження, майнового стану, місця народження чи іншого статусу [2]. Проблему захисту громадянських і політичних прав висвітлював і науковець Крістен Д.А. Карпентер (Kristen D.A. Carpenter) [3]. Ці правові положення є важливим фактором протидії дискримінації за будь-якою ознакою та підтримання визнаних Декларацією рівних прав людини. Це ж стосується, зокрема, і трудових прав. Необхідність виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань за цими нормами вимагає формування належних право-

вих гарантій реалізації права громадян на об'єднання, серед яких чільне місце посідає кримінально-правова норма, зафіксована у ст.170 "Перешкодження законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій" Кримінального кодексу (КК) України. В той же час, особливості конструкції аналізованого складу злочину дозволяють виділити спільні ознаки із суміжними складами, що і викликає постановку на порядок денний проблеми у їх розмежуванні.

Загалом, потреба у розмежуванні різних складів злочинів постає в процесі кримінально-правової кваліфікації у тих випадках, коли фактично вчинене діяння може бути описане за допомогою ознак юридичних складів, зафіксованих в різних статтях Особливої частини КК. Це – правозастосовна проблема. При цьому у доктрині кримінального права не склалося єдиного підходу до визначення співвідношення таких складів злочинів. Деякі вчені позначають їх як суміжні. Так, В.О. Навроцький зазначає, що збігання ознак говорить про те, що порівнювані злочини є суміжними [4, с.480]. А.О. Байда поділяє позицію, що до суміжних або однорідних злочинів прийнято відносити злочинні діяння, які посягають на тотожні або схожі об'єкти кримінально-правової охорони [5, с. 219]. Інші – вдаються до більш детальної диференціації співвідношень, ведучи мову про однорідні, суміжні склади, конкуруючі, а також склади злочинів зі спільними ознаками, не ототожнюючи їх. Наприклад,

Л.П. Брич зауважує, що потрібно дослідити те, що об'єднує ці склади злочинів, й відповідно породжує потребу в їхньому розмежуванні – спільні ознаки [6, с.222]. В.М. Кудрявцев наголошує, що кожний злочин має ряд спільних ознак з іншими злочинами. Для того, щоб правильно кваліфікувати злочин необхідно чітко представляти розмежувальні лінії між ними і суміжними злочинами [7, с.126–168].

Виходячи з цього, метою статті є дослідження особливостей розмежування складу злочину, передбаченого ст.170 КК України, із окремими суміжними складами злочинів. Її новизна полягає у формуванні на цій основі науково-практичних рекомендацій щодо застосування кримінального закону. Завданням статті є виділення та здійснення наукового аналізу системи спільних та розмежувальних з досліджуваним складом ознак складів злочинів, передбачених статтями 161 та 340 КК України.

З цього приводу можна приєднатись до позиції Л.П. Брич, за якою поняття "злочини зі спільними ознаками" є родовим по відношенню до однорідних та суміжних. При цьому останні не є тотожними. Під суміжними складами злочинів Л.П. Брич пропонує розуміти склади, що утворюють пару (групу), кожний з яких має ознаки, які повністю чи частково збігаються за змістом з ознаками іншого складу злочину, що входить у цю пару (групу), одночасно кожний з яких містить хоча б одну ознаку, що відрізняється за змістом з відповідними ознаками інших складів з цієї пари (групи), які взаємно виключають можливість наявності одна одній у складах злочинів, яким вони властиві. Іншими словами – це склади злочинів, що мають одну або кілька збіжних за змістом (спільних) ознак та характеризуються наявністю розмежувальних ознак [6, с.222–223]. Таким чином, суміжними можуть бути і однорідні, і різні злочини, але за умови наявності у їх складах щонайменше по одній тотожній та відмінній ознаці, за виключенням загального об'єкта, причинного зв'язку, ознак загального суб'єкта, форми вини. У нормативному зрізі їх співвідношення часто описується категорією "конкуренція кримінально-правових норм".

У кримінально-правовій доктрині знайшли свій ґрунтовний розвиток положення про особливості кваліфікації злочинів при конкуренції загальної і спеціальної норми, цілого і частини, обтяжуючих та пом'якшуючих ознак та ін. [4, 6, 8], що звільняє нас від необхідності де-

тального опису відповідних положень, у цілому відомих широкому загалові.

Натомість доцільно, на нашу думку, вести мову про їх проекцію на площину порушеної проблематики, що, зрештою, дає можливість виділити низку складів злочинів, які є суміжними перешкоджанню законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій, а також сформулювати і перелік розмежувальних ознак. Ми свідомо зупинились саме на цих суміжних складах, оскільки вони, на нашу думку, найбільше викликають труднощі при розмежуванні.

Спільні та розмежувальні ознаки зі злочином, передбаченим ст.161 Кримінального кодексу України

Частина 1 ст.161 КК України передбачає кримінальну відповідальність за умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності, або образа почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями, а також пряме чи непряме обмеження прав або встановлення прямих чи непрямих привілеїв громадян за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [9]. Зіставлення складів цих двох злочинів та їх аналіз як суміжних зумовлено складним характером діяння, передбаченого диспозицією ст.170 КК України. Воно може бути спрямоване як на діяльність профспілки, політичної партії чи громадської організації загалом, так і на конкретних осіб, пов'язаних із зазначеними об'єднаннями. В цьому сенсі порушення рівноправності громадян залежно від їх політичних та інших переконань може відбуватися у зв'язку з відстоюванням ними, скажімо, інтересів політичної партії чи громадської організації. Таким чином, через незаконний вплив на таких осіб цілком можливо створювати перепони для діяльності відповідних політичних партій чи громадських організацій, зумовлюючи відтік членів з їх складу, відмову у їх підтримці, тощо. *Спільними* ознаками зазначених складів злочинів є такі:

1) об'єкт злочину – суспільні відносини, змістом яких є вільна діяльність політичних партій, громадських організацій. Але якщо для злочину, передбаченого ст.170 КК України – це є основним безпосереднім об'єктом, то для злочину, передбаченого ч.1 ст.161 КК України – додатковим факультативним;

2) суспільно небезпечне діяння, яке виражається у прямому чи непрямому обмеженні прав громадян за ознаками політичних чи інших переконань,

пов'язаних з діяльністю політичних партій чи громадських організацій. Таким чином, спільним між двома аналізованими складами злочинів виявляється саме діяння щодо порушення прав об'єднань, яке здійснюється опосередковано – через незаконний вплив на пов'язаного з його діяльністю громадянина (члена, керівника, близьку їм особу, найманого працівника, іншу особу), що виражається в обмеженні його прав;

3) вина, яка репрезентована умисною формою, усвідомленням винним характеру, соціального значення та протиправного характеру свого діяння щодо обмеження прав громадянина. Втім, на цьому спільність ознак суб'єктивної сторони вичерпується.

Розмежувальними можуть бути визнані такі ознаки:

1) потерпілий, яким у складі злочину, передбаченого ст.170 КК України, є профспілка, політична партія, громадська організація. Для складу злочину ж, передбаченого ч.1 ст.161 КК України – це завжди і виключно окрема фізична особа, громадянин;

2) суспільно небезпечне діяння, що має місце при вчиненні злочину, передбаченого ч.1 ст.161 КК України, не має перешкоджаючої властивості, тобто воно не має об'єктивної спрямованості на створення перепон для законної діяльності політичних партій, громадських організацій. У випадку ж порушення рівноправності громадянина за ознаками його політичних чи інших переконань як члена політичної партії або громадської організації та/або у зв'язку з їх діяльністю, вчинене належить кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених відповідною частиною ст.161 та ст.170 КК України. В цьому випадку ідеальної сукупності потерпілий, громадянин, використовується як засіб впливу на діяльність політичної партії чи громадської організації. При цьому порушується самостійне благо, поставлене під кримінально-правову охорону – рівноправність громадян і суспільних відносин, які у зв'язку з його реалізацією виникають, функціонують. Саме ця обставина, тобто відмінність безпосередніх об'єктів злочину, й диктує необхідність кваліфікації за сукупністю та, відповідно, неможливість охоплення складом злочину, передбаченим ст.170 КК України. Вочевидь, право об'єднань на вільну діяльність не може охоронятися через рівноправність громадян, через утвердження інструментального характеру останнього;

3) зміст умислу. При вчиненні злочину, передбаченого ч.1 ст.161 КК України, ним охоплюється лише факт обмеження прав громадянина за ознакою його переконань. Натомість інтелектуальний момент умислу на перешкоджання законній діяльності політичної партії, громадської організації (ст.170 КК України) охоплює також і усвідомлення перешкоджаючої властивості такого обмеження, тобто його здатності спричинити віддалений соціальний результат у виді зміни чи припинення діяльності зазначених об'єднань. Відтак винний має усвідомлювати й зв'язок громадянина з діяльністю політичної партії чи громадської організації і передбачати (а також, відповідно, бажати чи, принаймні, допускати), що його діяння з обмеження прав громадянина через цей зв'язок вплинуть і на саме об'єднання, його діяльність.

Наявність у конкретній ситуації хоча б однієї з розмежувальних ознак свідчить на користь необхідності застосування однієї зі статей, відповідної частини ст.161 або ст.170 КК України. При цьому найбільш виразно розмежувальні ознаки проявляються в структурі суб'єктивної сторони складу злочину.

Спільні і розмежувальні ознаки зі злочином, передбаченим ст.340 Кримінального кодексу України

Відповідно до ст.340 КК України, кримінальну відповідальність за собою тягне незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, якщо це діяння було вчинене службовою особою або із застосуванням фізичного насильства [9]. Необхідність у розмежуванні цих складів зумовлена тим, що заходи масового характеру, такі як мітинги, вуличні походи, демонстрації тощо досить часто організовуються політичними партіями, рідше – громадськими організаціями чи профспілками. Саме тому й виникає питання щодо кваліфікації діянь винного, який перешкоджає організації чи проведенню подібних масових заходів політичною партією, громадською організацією, профспілкою або ж за їх участю.

В цьому аспекті варто виділити два проблемні моменти: 1) власне про ситуацію розмежування двох складів злочинів; 2) про особливості кваліфікації, а саме: чи має місце ідеальна сукупність, або ж йдеться про конкуренцію загальної (ст.170 КК України) та спеціальної норми (ст.340 КК України). Щодо першого моменту – доцільно виділити такі *спільні* ознаки:

1) суспільно небезпечне діяння, що виражається у порушенні прав профспілки, політичної партії чи громадської організації на вільну діяльність в

частині проведення відповідних масових заходів – зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій;

2) умисна форма вини: винний усвідомлює, що перешкоджає (тобто створює перепони, обмеження тощо) організації чи проведенню зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, організованих профспілкою, політичною партією, громадською організацією (чи за їх участю) і таке перешкоджання є незаконним.

До розмежувальних ознак можливо віднести:

1) основний безпосередній об'єкт, яким у складі злочину, передбаченому ст.340 КК України виступають суспільні відносини, що підтримують, забезпечують авторитет органів державної влади чи місцевого самоврядування в частині дотримання встановленого законом порядку організації та проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій [10, с. 314]. Їх авторитет зазнає шкоди як опосередкований результат нівелювання (зневажливого ставлення до) відсутності від них заборони на проведення зазначених заходів або ж безпідставного ініціювання та/або встановлення їх представниками (службовими особами) такої заборони. При вчиненні ж злочину, передбаченого ст.170 КК України авторитет об'єднань, як правило, не страждає;

2) спрямованість суспільно небезпечного діяння. Перешкоджання законній діяльності профспілок, політичних партій, громадських організацій не обмежується виключно перешкоджанням їх участі в організації та проведенні масових заходів. Це лише один із можливих різновидів їх діяльності. Тож з об'єктивної сторони склад злочину, передбачений ст.170 КК України, є більш варіативним;

3) суб'єкт злочину, який у юридичному складі ст.340 КК України може бути або спеціальним (службовою особою), або ж загальним, але який має застосовувати насильство як спосіб вчинення злочину. Для складу злочину, передбаченому ст.170 КК України, ці умови не є юридично значимими;

4) умисел у складі злочину, передбаченого ст.170 КК України, обов'язково передбачає усвідомлення перешкоджаючої властивості діянь щодо порушення прав профспілки, політичної партії, громадської організації чи їх органів, тобто характеризується більш широкими межами обставин, що мають ним охоплюватися. Для умислу на вчинення злочину, передбаченого ст.340 КК України цього не вима-

гається; достатньо аби винний усвідомлював незаконний характер своїх дії щодо перешкоджання організації або проведенню відповідних масових заходів.

Визначення спільних та розмежувальних ознак не знімає, однак, питання про співвідношення аналізованих складів злочинів і кваліфікації вчиненого чи-то на підставі правил вирішення конкуренції, чи-то як ідеальної сукупності. Справа в тому, що при порівнянні ознак складів злочинів, передбачених статтями 170 і 340 КК України, відношення диз'юнкції формується далеко не в кожних випадках.

Принагідно зауважимо, що судова практика з цього питання – однозначна: застосовується виключно ст.340 КК України, навіть у тому разі, коли відповідні масові заходи організуються політичними партіями та громадськими організаціями [11, 12].

Таким чином, судова практика фактично йде шляхом визнання співвідношення кримінально-правових норм, передбачених ст.ст.170 та 340 КК України як загальної та спеціальної відповідно. При їх конкуренції, як відомо, застосовується тільки спеціальна норма.

В той же час, О.М. Готін розглядає незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій як окремий спосіб перешкоджання законній діяльності політичних партій, громадських організацій, що тягне за собою необхідність кваліфікації за сукупністю злочинів, передбачених ст.ст.170 та 340 КК України [13, с.282]. Вважаємо саме цю позицію більш обґрунтованою, що може бути пояснене такими аргументами.

По-перше, зазвичай про ідеальну сукупність говорять тоді, коли заподіяні суспільно небезпечні наслідки, які повністю не описані в жодній із статей Особливої частини КК, має місце посягання на кілька різних об'єктів кримінально-правової охорони [4, с.316]. Оскільки про суспільно небезпечні наслідки в жодному з аналізованих складів не йдеться, варто сфокусувати увагу на співвідношенні їх об'єктів: чи вони перебувають у підпорядкуванні, чи є абсолютно самостійними. При більш-менш прискіпливому аналізі змісту тих суспільних відносин, яким заподіюється шкоди при посяганнях з ознаками, передбаченими у ст.ст.170 і 340 КК України стає зрозуміло, що об'єкти цих злочинів не перебувають у відношенні логічного підпорядкування. Вони виявляють цілком самостійне змістовне наповнення й ціннісне значення (з одного боку – політичні права, з іншого – авторитет органів державної влади, місцевого самоврядування); при заподіянні шкоди основному об'єкту

кожного з них, шкода додатковому об'єкту, який, відповідно для кожного з них в інверсії складає основний безпосередній, заподіюється не обов'язково. В жодній з цих статей немає відповідного обов'язкового додаткового об'єкту. Саме тому об'єкт злочину варто віднести до розмежувальної ознаки досліджуваних юридичних складів, що виключає співвідношення кримінально-правових норм, в межах яких вони сконструйовані, як загальної та спеціальної.

По-друге, в кримінально-правовій доктрині дійсно вироблене правило, згідно з яким ідеальна сукупність відсутня у тих випадках, коли вчиненим діянням виконуються злочини, які є обов'язковою (конститутивною) ознакою посягання, передбаченого однією статтею Особливої частини КК [4, с.319]. Разом із тим, перешкодження законній діяльності профспілки, політичної партії, громадської організації *не є конститутивною (іманентною) ознакою* юридичного складу незаконного перешкодження організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій. Цілком очевидно, що останнє може вчинятися й без перешкодження діяльності вказаних об'єднань. Або більше: навіть коли у масових заходах приймають участь політичні партії, чи-то громадські організації, профспілки або ж вони їх організують, усвідомлення винним цієї обставини для наявності складу злочину, передбаченого ст.340 КК України зовсім не вимагається, а надто в тих випадках, коли цей злочин вчиняється загальним суб'єктом із застосуванням насильства. Крім того, далеко не вся діяльність людей на масових заходах (демонстраціях, вуличних походах і т.п.) є, власне, діяльністю політичних партій, громадських організацій, профспілок, навіть, якщо вони відповідний захід і організували. Дії знач-

ної кількості людей здатні розвиватися за власними закономірностями, які виходять за межі статутної діяльності окремих об'єднань. А тому перешкодження таким діям вже не буде перешкодженням діяльності останніх. Саме тому немає достатньо підстав для твердження про те, що діяння у складі одного з досліджуваних злочинів є конститутивною ознакою складу іншого.

Висновки

1. При розмежуванні злочинів, передбачених статтями 170 та 161 КК України, варто враховувати відмінність безпосередніх об'єктів злочину, що зумовлює необхідність кваліфікації за сукупністю та, відповідно, неможливість охоплення складом злочину, передбаченим ст.170 КК України. Наявність у конкретній ситуації хоча б однієї з розмежувальних ознак свідчить на користь необхідності застосування однієї зі статей, відповідної частини ст.161 або ст.170 КК України.

2. Незаконне перешкодження організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій в низці випадків варто розглядати як особливий, передбачений ознаками окремого складу злочину, спосіб перешкодження законній діяльності профспілок, політичних партій, громадських організацій. У відповідності до цього вчинювані за таких умов діяння особи необхідно кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ст.170 та відповідною частиною ст.340 КК України, тобто як ідеальної сукупності. В усіх інших випадках (тобто тих, які не пов'язані з перешкодженням організації або проведенню масових заходів як способом перешкодження законній діяльності профспілок, політичних партій, громадських об'єднань та, відповідно, перешкодженням організації чи проведенню масових заходів без перешкодження діяльності профспілок, політичних партій, громадських організацій) застосуванню підлягає одна з цих статей у відповідності до відображення у юридичному складі ознак фактично вчиненого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : від 16.12.1966 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
2. Kristina Ash, U.S. Reservations to the International Covenant on Civil and Political Rights: Credibility Maximization and Global Influence, 3 Nw. J. Int'l Hum. Rts. 1 (2005). URL: <http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/njihr/vol3/iss1/7>.
3. Kristen D. Carpenter, *The International Covenant on Civil and Political Rights: A Toothless Tiger*, 26 N.C. J. Int'l L. & Com. Reg. 1 (2000). Available at: <https://scholarship.law.unc.edu/ncilj/vol26/iss1/1>.
4. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2006. 704 с.
5. Байда А. А. Уголовная ответственность за незаконную лечебную деятельность. Х.: Одиссей, 2009. 320 с.
6. Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 712 с.
7. Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений. М.: Юристъ, 1999. 304 с.

8. Гаухман Л. Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика. М.: АО "Центр ЮрИнфоР", 2001. 316 с.
9. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341–III. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
10. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Т. 2. Луганськ: Вид-во "Елтон-2", 2012. 704 с.
11. Вирок Переяслав-Хмельницького міськрайонного суду Київської області. Справа № 373/2427/15-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57680610>.
12. Вирок Деснянського районного суду м. Чернігова. Справа № 750/11733/15-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62958256>.
13. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Т. 1. Луганськ: Вид-во "Елтон-2", 2012. 780 с.

REFERENCES

1. *Mizhnarodnyy pakt pro hromadyans'ki i politychni prava* [International Covenant on Civil and Political Rights]. (16.12.1966). Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (in Ukr.).
2. Ash, Kristina. (2005). U.S. Reservations to the International Covenant on Civil and Political Rights: Credibility Maximization and Global Influence. *Northwestern Journal of International Human Rights*, 1(3). Retrieved from: <http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/njihr/vol3/iss1/7> (in Eng.).
3. Carpenter, Kristen D. (2000). The International Covenant on Civil and Political Rights: A Toothless Tiger. *North Carolina Journal of International Law and Commercial Regulation*. 1(26). Retrieved from: <https://scholarship.law.unc.edu/ncilj/vol26/iss1/1> (in Eng.).
4. Navrots'kyi, V. O. (2006). *Osnovy kryminal'no-pravovoyi kvalifikatsiyi: navch. posib.* [Fundamentals of Criminal Legislation: Teaching. manual]. Kyiv: Yurinkom Inter (in Ukr.).
5. Bayda, A. A. (2009). *Ugolovnaya otvetstvennost' za nezakonnyu lechebnyuyu deyatelnost'* [Criminal liability for illegal medical activities]. Kharkiv: Odissey (in Russ.).
6. Brych, L. P. (2013). *Teoriya rozmezhuvannya skladiv zlochyniv: monohrafiya* [The theory of delineation of syllables of crimes: a monograph]. L'viv: L'vivs'kyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav (in Ukr.).
7. Kudryavtsev, V. N. (1999). *Obshchaya teoriya kvalifikatsii prestupleniy* [General theory of qualification of crimes]. Moskva: Yurist (in Russ.).
8. Gaukhan, L. D. (2001). *Kvalifikatsiya prestupleniy: zakon, teoriya, praktika* [Qualification of crimes: law, theory, practice]. Moskva: АО "Tsentr YurInfoR" (in Russ.).
9. *Kryminal'nyy kodeks Ukrayiny* [The Criminal Code of Ukraine]. *Zakon Ukrayiny* (05.04.2001 No 2341–3). Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (in Ukr.).
10. Dudorov, O. O., & Pys'mens'kyi, YE. O. (Eds.). (2012). *Kryminal'ne pravo (Osoblyva chastyna): pidruchnyk* [Criminal Law (Special Part): Textbook]. Т. 2. Luhans'k: Vyd-vo "Elton-2" (in Ukr.).
11. *Vyrok Pereyaslav-Khmel'nyts'koho mis'krayonnoho sudu Kyiv's'koyi oblasti. Sprava No 373/2427/15-k* [The verdict of the Pereyaslav-Khmelnytsky City Court of the Kyiv region. Case No. 373/2427/15-k]. Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57680610> (in Ukr.).
12. *Vyrok Desnyans'koho rayonnoho sudu m. Chernihova. Sprava No 750/11733/15-k* [Sentence of the Desniansky District Court of Chernihiv. Case number 750/11733/15-k]. Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62958256> (in Ukr.).
13. Dudorov, O. O., & Pys'mens'kyi, YE. O. (Eds.). (2012). *Kryminal'ne pravo (Osoblyva chastyna): pidruchnyk* [Criminal Law (Special Part): Textbook]. Т. 1. Luhans'k: Vyd-vo "Elton-2" (in Ukr.).

Надійшла 25.08.2018

РЕКОМЕНДОВАНЕ ЦИТУВАННЯ (RECOMMENDED CITATION), АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS)

Фоменко М. В. Щодо розмежування перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій із суміжними складами злочинів. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2018. № 4. С. 102–108. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_4_10.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1477230>

Висвітлена проблема у розмежуванні перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій із суміжними складами. Виділені спільні та розмежувальні з досліджуванним складом ознаки складів злочинів, передбачених статтями 161 та 340 Кримінального кодексу України. Доведено, що відмінність безпосередніх об'єктів, структури суб'єктивної сторони у статтях 161 та 170 Кримінального кодексу України диктує необхідність

кваліфікації за сукупністю. Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій в низці випадків варто розглядати як особливий, передбачений ознаками окремого складу злочину, спосіб перешкоджання законній діяльності профспілок, політичних партій, громадських організацій.

Ключові слова: розмежування; спільні та розмежувальні ознаки; перешкоджання; законна діяльність

***

Фоменко М.В. О разграничении препятствования законной деятельности профессиональных союзов, политических партий, общественных организаций со смежными составами преступлений

Освещена проблема разграничения препятствования законной деятельности профессиональных союзов, политических партий, общественных организаций со смежными составами. Выделены общие и разграничительные с исследованным составом признаки составов преступлений, предусмотренных статьями 161 и 340 Уголовного кодекса Украины. Доказано, что отличие непосредственных объектов, структуры субъективной стороны в статьях 161 и 170 Уголовного кодекса Украины диктует необходимость квалификации по совокупности. Незаконное препятствование организации или проведению сборов, митингов, походов и демонстраций в ряде случаев следует рассматривать как особый, предусмотренный признаками отдельного состава преступления, способ препятствования законной деятельности профессиональных союзов, политических партий, общественных организаций.

Ключевые слова: разграничение; общие и разграничительные признаки; препятствование; законная деятельность

***

Fomenko M.V. On the Issue of Delimitation of Preclusion of Legal Activities of Labour Unions, Political Parties, Non-Governmental Organization and Related Corpora Delicti

The article examines the issue of delimitation of preclusion of legal activities of labour unions, political parties, non-governmental organization (the Art. 170 of the Criminal Code of Ukraine) and related corpora delicti. It outlines common and delimitative features of examined corpus delicti and corpora delicti, provided in the Articles 161, 340 of the Criminal Code of Ukraine. It substantiates that instances of violation of citizens' equality based on their political or other preferences as members of political party or non-governmental organization and/or in connection with their activity (the Art.161 of the Criminal Code of Ukraine) must be qualified as a cumulation of criminal offenses, provided in the related part of the Art.161 and the Art.170 of the Criminal Code of Ukraine. Obviously, unions' right to freedom of functioning should not be protected through the equality of citizens. Presence of at least one delimitative feature demonstrates the necessity of application either a proper part of the Art.161 or the Art.170 of the Criminal Code of Ukraine. Comparison of the elements of corpora delicti, provided in the Art.161, 340 of the Criminal Code of Ukraine, proves that their correlation is not always characterized by disjunction. Preclusion of legal activities of labour unions, political parties, non-governmental organization is not a contractive feature of corpus delicti of illegal interference with the organization or holding of assemblies, rallies, marches, and demonstrations. Therefore, a crime provided in the Art.340 of the Criminal Code of Ukraine in a number of instances should be qualified as a special mean of preclusion of legal activities of labour unions, political parties, non-governmental organization. In all other instances, one of the mentioned articles should be applied depending on the reflection of the committed actions in legal elements of the crime.

Key words: delimitation; common and delimitative features; preclusion; legal activities